

Duaların kabulüyle ilgili Allah'ın bana verdiği ilim de şudur ki duanın kabul olması için üç temel şart vardır.

Birinci şart: Birinci şart şudur ki dua eden kamil ve ermiş takva sahibi birisi olsun. Çünkü ancak takva sahibi kimse Allah katında makbul olabilir. Takvanın da ince ve daracık yollarını yürüyen ve sımsıkı sarılan birisi olması gerekir; emanetlere sahip çıkan, muttaki ve dosdoğru söz söyleyen dürüst birisi olduğu için Allah'ın sevdiği Allah'ın zati sevgisini bulmuş birisi olması gerekir.

İkinci şart: İkinci şartı şudur ki dua ederken himmeti ve azmi o kadar fevkalade olsun ki hakkında dua ettiği kişiyi canlandırmak için kendisini bile öldürmeye razı olsun ve onu kabirden çıkartmak için kendisini kabre atmayı kabul etsin. Bunun sırrı şudur ki Allah kendi katında makbul olan insanları tek ve inanılmaz güzel çocuğunu seven annesinden daha çok sever. İşte bu yüzden makbul birisinin başkası canlansın diye kendini helak ettiğini, ruhani meşakkate girdiğini ve yalvarıp yakardığını görünce O Rahim ve Kerim Allah'ın zoruna gidiyor ve bu şekilde sevdiği kulun ölmesini istemiyor. O zaman hakkında dua edilen o günahkâr kimsenin günahını affediyor. İster öldürücü bir hastalığa yakalanmış olsun, ister başka bir musibete; O Kudret sahibi Allah öyle sebepler yaratıyor ki hastalığı yok olsun, musibeti bitsin. Hatta bazen bir günahkârın cezası yazılmış çizilmiş bile olsa Cenabı Hakkın (c.c.) katında sevilen ve sayılan kimse haykırışlarla araya girince o bedbaht kişinin nasibi ve kısmeti açılır ve Allah yazılmış çizilmiş emirleri dahi geri alır. Çünkü artık söz konusu olan herhangi bir bedbaht değil, çok sevdiği bir dostudur ve Allah (c.c.) dostlarını incitmek istemez.

Üçüncü şart: Duaların kabulü için üçüncü şartın yerine getirilmesi tüm diğer şartlardan daha zordur çünkü bunu yerine getirmek dua edenin değil hakkında dua edilenin elindedir. O da şudur ki hakkında dua edilen kişi dua edene tam bir itikat ve eminlik duysun ve yüzde yüz bir itaatkârlıkla teslim olarak duasını rica etsin. Bunu yaparken kalbinde karar versin ki eğer bu dua kabul olmasa bile ben sendelemeyeceğim ve itaatkârlığım ve itikadımdan vazgeçmeyeceğim. Dua etmesini rica edince ettirenin amacı sınamak olmamalı; tam tersine gerçek itikatla ve tam bir alçak gönüllülükle kapısında beklemeli. Elinden geldiği kadarıyla malıyla, hizmetiyle ve başka her tür itaatle içtenliğini göstererek dua edenin kalbinde yer edinsin. Ayrıca dua eden hakkında hiç ama hiç en ufak bir kötü düşünceyi zihninden bile geçirmesin; onu son derece muttaki bilsin ve şanını zedeleyen herhangi bir şeyi düşünmeyi bile küfür sansın. Onun için envaiçeşit fedakarlıklar yaparak itikadını belli etsin ve dünyada kimseyi onun kadar sevmesin ve

canıyla ve malıyla ona feda olsun. Ne dili ona karşı bir söz söylesin ne de kalbi bir negatif düşünce beslesin. Bütün bunlardan sonra sabır etsin ve eğer elli defa bile duası reddedilse itikadı ve itaati konusunda tembelleşmesin. Sebebi şudur ki böyle insanlar ikiyüzlülükle yaklaşan birisine hiç dayanamazlar ve karşı tarafın yüzünü görünce ne kadar içten olduğunu gayet iyi anlarlar ve son derece merhametli olmalarına rağmen içtenlik ve ihlas eksikliği görünce tamamen umursamaz da olabiliyorlar. Kalpleri Allah tarafından öyle yapılmış olur ki en ufak bir kibir ve kendini beğenmişlik ve nifak belirtisini görünce tamamen soğurlar. Doğrusu bu çok özel milletten ancak köle gibi peşlerine takılanlar faydalanır. Her adımda itiraz eden ve her dakika şüpheye düşen, faydalanacağına kendisi helak olur.

Mucize

Bütün bu anlattıklarımızın sonunda şunu iddia etmek istiyoruz ki Allah'ın bu sûrede beyan etmiş olduğu altı mertebe ve ruhani ve cismani dünya arasındaki birebir benzerlik bir ilmi mucizedir. Dünyada semavi kitap diye geçinen veya insan nefsi ve İlahiyat konusunda filozoflar tarafından yazıldığı veya sufilerin kaleme aldığı hangi kitaplar varsa hiçbirinde ruhani ve cismani dünyadaki bu birebir benzerliği kaleme alınmamıştır; doğrusu hiç kimsenin akli bu doğrultuda iki adım bile yürüyememiştir. Eğer birisi bu iddiamızı yanlış buluyorsa ve ruhani ve cismani dünyaları arasındaki benzerliğin bu şekilde başka bir kitapta da beyan edildiğini düşünüyorsa bu ilmi mucizenin benzerini göstermek ona düşer çünkü ben Kuranı Kerimden başka böyle bir şey görmedim. Kaldı ki Kuranın mucizeleri sadece bu surenin bu kısmıyla sınırlı değil; doğrusu tüm Kuran bunlarla dolup taşmaktadır ve her akıl sahibi birisi bunları görünce Kudreti yeryüzü ve göklerdeki tasarımlarında gizli olan Allah'ın kelamı olduğunu gayet iyi anlayabilir. Aynı Allah ki hem yaptığı işler hem söylediği şeylerde eşi benzeri olmayan Allah'tır. İşte bir tarafta bu denli inanılmaz mucizeleri görünce diğer tarafta Peygamber Efendimizin ümmi[1] olduğunu ve bir kelime bile bir öğretmen tarafından öğretilmediğini ve ne tabii kanunundan ne de felsefe kitaplarından bir şey almadığını, hatta vahşi ve cahil bir kavimde doğduğunu ve normalde her çocuğa sahip olduğu anne baba tarafından verilen öğretim dönemine bile sahip olmadığını hatırlayınca ve bütün bunları aklımızda bir arada tutunca Kuranı Kerimin İlahi kelam olduğuna dair parlak bir basiret kazanmış oluruz ve bir ilmi mucize olduğu fikri kalbimizde öyle şiddetle yerleşir ki Allah'ı

gözümüzle görmüş kadar oluruz. Şimdi mademki Müminun suresindeki ilk ayetten

أَحْسَنُ الْخَلْقِينَ

ayetine kadar her birisi bir ilmi mucizenin parçasıysa demek ki her ayet kendisi de o mucizenin parçasıdır ve zaten amacımız da bunu göstermekti.

Unutmayın; bu ilmi mucize o kadar açık ve o kadar bariz ve o kadar ortada olan bir gerçektir ki Allah'ın kitabı tarafından gelen hatırlatmayı görür görmez akliselim bunu hemen iftiharla kucaklamaya hazırlanır.

Huşu

Sebebi de şudur ki temiz kalpli ve fitrattan sapmamış birisi Yaratana karşı bir şeyler hissettiği zaman bir acizlik ve huşu hisseder. Huşu nedir? Sadece şu ki O yüce zata karşı alçak gönüllülükle ağlaya sızlaya eğilmek ve kibir ve kendini beğenmişlik ve riyakârlık ve umursamazlık gibi bu halete engel olan tüm rezil davranışlarını Allah'tan korkarak terk etmek. Bu ilk aşama gerçekleşene kadar esas Allah'a götüren yüce ahlaklar Allah katında kabul görmezler çünkü iki zıt bir araya gelemez. Kuranı Kerim Bakara Suresinin 3. ayetinde zaten buna işaret ediyor. Yani "Bu Kuran sadece takva sahibi insanlara hidayet verebilir" diyor. Onlar ki kibir göstermezler ve her zaman alçak gönüllülükle Allah'ın kelamı hakkında derin derin düşünürler. İşte eninde sonunda hidayet bulan bunlardır. Hatırlamaya değerdir ki bu ayetlerde Eflaha kelimesi kullanılmıştır. İlk ayette zaten doğrudan kullanılmıştır ve şöyle denmiştir;

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خِشْعُونَ

Diğer ayetlerde ise ima edilmiştir. Eflaha kelimesinin sözlükteki anlamı "Esas amacına ulaşmak ve başarmak için adım attı" şeklindedir. Bu anlamların ışığında müminin namazında huşu haletini bulabilmesi esas gaye ve amacı başarmak için ilk harekettir ve bu hareket kibrin ve kendini beğenmişliğin tamamen bırakılmasını gerektirir. Bu büyük başarıyı bulmak için hazırlanmak ve müstait hale gelmek anlamındadır ve dolayısıyla o yolculuğun da bir parçasıdır.

Beyhude alışkanlıklardan kurtulmak

Müminin ikinci işi veya başka bir deyişle onu imanın ikinci seviyesine götüren ve ruhani olarak daha çok güçlendiren amel akliselime göre huşu haletini bulduktan sonra ve kibir gibi engellerden arındıktan sonra abes ve beyhude işlerden ve alışkanlıklardan kenara çekilmektir. Çünkü bu kadar basit ve bu kadar kolay şeyleri bile bırakamadıktan sonra büyük ve yüce amaçları hedeflemek ve insan nefsi için terk edilmesi çok zor olan ve nefse lezzet ve haz veren konulardan uzak durabilme hayallerini kurmak anlamsızdır. Bahsettiğimiz abes ve beyhude meşgaleler resmen tatsız ve lezzetsiz günahlardır. Yani hem günahdır hem bırakılması çok da zor değildir. Ne kadar da apaçıktır ki kibri terk ettikten hemen sonra abes ve beyhude meşgale ve alışkanlıkları terk etmek gelir. Doğrusu “Eflaha” kelimesi bu aşama için de kullanılmıştır ve anlamı şudur ki hafif ve zayıf dünyevi bağları koparınca Allah ile de hafif ve zayıf bir bağ oluşur ve imansal kuvveti de azıcık kuvvetlenir. “Hafif” diyoruz çünkü insan nefsi için abes ve beyhude meşgaleler çok önemli değildir ve terk etmesi çok zor da değildir. Haliyle terk edinci bahşedilen de hafif ve zayıf bir bağıdır.

Malından harcamak

Akliselime göre müminin üçüncü işi sadece abes ve beyhude meşgaleleri terk etmekle kalmayıp sevdiği malını da Allah yolunda terk etmesidir. Zaten abes ve basit alışkanlıkları terk etmeye nazaran malı terk etmenin çok daha zor ve ağır bir iş olduğu ortadadır. Sebebi de şudur ki insan malı alın teriyle kazanır ve hayatının rahatlığı ve mutluluğu ona bağlıdır. Bu sebeple malı terk etmek çok daha kuvvetli bir iman seviyesi ister[2]. Bu aşama için de “Eflaha” vaadi geçerlidir ve anlamı şudur ki bu seviyede imansal kuvveti ve İlahi alaka daha da artar ve insan nefsi nispeten çok daha arınmış olur çünkü alın teriyle kazanılan maldan sadece Allah’ı kaybetme korkusundan vazgeçmek pak ve tertemiz bir nefis olmadan mümkün değildir.

Haram olan nefsanî şehvetleri terketmek

Sonra akliselime göre müminin dördüncü işi şudur ki sadece malı terk etmekle yetinmesin ve maldan da fazla sevdiği nefsanî şehvetlerinden haram olanları da terk etsin. Daha önce de anlattığımız gibi insan doğal olarak nefsanî şehvetlerini maldan daha çok sever ve gerekirse malını onları elde etmek için harcar, feda eder. Hiç şüphesiz şehvetlerden vazgeçmek çok zor ve ağır bir iştir ve burada da “Eflaha” vaadi bambaşka bir anlamla geçerlidir. Anlamı şudur ki insan nefsi nasıl şehvetlerine sımsıkı bağlıdır ve aşırı sever; aynı şekilde onları terk edince Allah ile de sımsıkı ve şiddetli bir bağ oluşur çünkü Allah için bir şeyden vazgeçen muhakkak daha

iyisini alır.

لطف ادر ترک طالبان نہ کند ؛ کس بہ کارِ ہمیش زیان نہ کند
ہر کہ آل راہِ جست یافته است ؛ تاقت آل رو کہ سرِ شاقہ است

Nefsi Allah'a vermek

Sonra akliselimin mümin için önerdiği beşinci iş şudur ki sadece nefsanî şehvetleri terk etmekle kalmayıp doğrudan nefsin kendisini terk etsin; feda etmeye her zaman hazır dursun. Aslında Allah'ın emaneti olan nefsin Allah'a geri versin ve ondan sonra bir emanetle ne kadar alaka kuruyorsak nefsiyle ancak o kadar alaka kursun. Takvayı öyle bir incelikle ve titizlikle sergilesin ki nefsinin, malının ve her şeyini Allah'a bir emanet gibi geri vermiş olduğu belli olsun. Aşağıdaki ayet zaten bu mertebeye işaret etmektedir;

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رُءُوفُونَ

[3]

Yani mademki insanın rahatı ve canı ve malı Allah'ın birer emanetiye geri iade etmek "Emanetli" sayılabilmek şarttır. [4] Nefsi terk etmenin anlamı da budur zaten. Nefsi terk eden kimse nefsinin esas sahibi Allah'ın isteği doğrultusunda harcar. Ayrıca iman ederken Allah'a verdiği sözlerini ve O'nun mahluklarının haklarını öyle bir titizlikle verir ki tam bir fedakarlık sayılır. Doğrusu takvanın inceliklerini sonuna kadar götürmek de bir nevi ölümdür. Bu seviye için "Eflaha" kelimesinin anlamı şu olacaktır ki bu mertebeye gelmiş mümin tüm gücüyle takvanın daracık sokaklarından geçmeye çalışınca ve nefsinin resmen kurban edince Yüce Allah'ın (c.c.) ilahi nurları onun vücudunu kapsayıp aynen cismani iskeletin üzerine giydirilmiş etin fiziksel güzellik verdiği gibi ruhani güzellik vermeye başlarlar. Daha önce de anlattığımız gibi her ikisi için "elbise" anlamına gelen kelimeler kullanılmıştır. Örneğin takva için Kur'anı Kerimde "takva elbisesi" terimi mevcuttur ve kemiklere giydirilen et için de "kesve" kelimesinden ve elbise anlamına gelen "fekesevna" kelimesi kullanılmıştır.

Aşktan doğan ruh

Hatırlamaya değerdir ki amel buraya kadardır ve amel karşılığında verilen nimetlerin hepsi beşinci seviyede biterler. Altıncı seviye tamamen bağıştır ve hiçbir amel veya kesp olmadan mümine verilir. Evet; bir zerre kadar herhangi bir amelin etkisi yoktur. Tüm nefsinin tek tek iade etmesiyle oluşan boşluk ve ruhsuzluk Allah tarafından bahşedilen bir ruhla doldurulur, çünkü Allah uğruna herhangi bir şeyi kaybeden kimse için daha iyisinin verilmesi ezeli kanundur, İlahi vaattir. Bu sebeptendir ki ruhunu bile kaybedenler yeni bir ruha kavuşurlar. Mümin zati aşkı yüzünden ruhunu bile kaybettiği için İlahi aşkıdan doğan bir ruhu kazanır. Ruhul Kudüs sürekli bu yeni ruhla birlikte olur. Allah'ın zati aşkı aynen bir ruh gibidir ve insanın içinde ruhun görevini görür. Doğrusu Ruhul Kudüs aşktan doğan bu ruhtan bir anlık bile ayrılamaz. Bu yüzden biz hem "zati aşktan doğan ruh" deyince yanında Ruhul Kudüs demiyoruz çünkü biri varken diğerinin olmaması zaten mümkün değildir. İkisi birbirine lazımdırlar. İşte bu ruh bahşedildiği andan itibaren tüm ibadetler yük olmaktan çıkarlar ve artık tekellüf ve zorlamayla değil tamamen bir iç kuvveti ve meyliyle Allah'ı anmak bir tabii ihtiyaç haline gelir; aşıkların gösterdiği coşkuyu göstertir. Bu seviyedeki mümin Hazreti Cebrail gibi her an her lahzada İlahi kapıda bekler durur ve bu komşuluktan sürekli nasip alır. Böyleleri hakkında Allah şöyle buyurur;

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

[5]

Yani kamil müminler öyle bir huzur bulurlar ki daima ve her an namazlarını kimse tarafından hatırlatmak gerekmez kendileri muhafaza ederler. Bu gösteriyor ki bu seviyedeki mümin ruhani bekası için namazına ve İlahi yâdına şart gözüyle bakar; olmadan yaşayamayacağı bir gıda olarak görür. Allah tarafından bahşedilen o ruh olmadan bu seviye elde edilemez. Doğrusu ancak canını verince bu yeni can nasip olur.

Bütün bunlar gösteriyor ki akliselim bile insanın ruhani yolculuğunda bu ara makamlarının bulunduğunu teslim eder ve biraz düşününce de her insan bu altı aşamadan geçmenin şart olduğunu anlayabilir. İnsan Allah ile tam bir alaka kurmadan beş adet noksan ve eksik haletlerini sever ve her sevgiyi yenmek için daha güçlü bir sevgi şarttır. Ancak yeni bir sevgi eski bir alakayı koparabilir.

Bu gözle bakacak olursak insanın ruhani yolculuğunun başındaki ilk sevgi bir gaflettir. Allah'ın

fikrinden bile uzaktır, ıraktır, hatta yüzünü bile başka tarafa çevirmiştir. Nefsi inkârcı bir tavır sergilemekte ve gaflet onu kibir ve umursamazlık ve taş kalpliliğe doğru çekmektedir. Huşu ve alçak gönüllülük ve Allah'a karşı bir saygı duymaktan tamamen yoksun olur ve üstüne üstlük bu haletinden de memnun olur; daha da fazlası bunun kendisi için daha iyi olacağını sanır. İşte böyle bir durumdayken; İlahi ilgi ve teveccüh ıslahı için ona yöneldiğinde bir olay yüzünden veya bir afet veya musibet neticesinde Allah'ın yüceliği ve heybeti ve azameti kalbini etkiler ve bu etki kibir, gaflet ve kafa tutma âdetini tamamen ezip yok eden ve aralarındaki alakayı kıran ve sarsan bir huşu haleti kalbinde yaratır. Bu her gün dünyada müşahede ettiğimiz bir şeydir. İlahi heybetin kırbacı korkunç tecellisiyle indiğinde nice şer dolu insanların boynunu eğer ve gaflet uykusundan uyandırır; huşu haletini bahşeder. Bu Allah'a yönelmenin ilk aşamasıdır ki Allah'ın azameti ve heybetini müşahede edince veya başka bir şekilde saadetli insana nasip olur. Oysaki bundan önce o tamamen kayıtsız ve gafletlerle dolu bir hayatı sevmekteydi. Ama dediğimiz gibi muhalif rüzgârları daha da kuvvetli esince bu gafleti bırakmak zorunda kalır.

Bu aşama geçince müminin başına gelen ikinci halet şudur ki her ne kadar yüzüne biraz Allah'a doğru çevirmiş olsa dahi abes işler ve beyhude konuşmalar ve amaca uygun olmayan gereksiz meşgaleler ve sevgiler onun ayak bağı olmaya devam ederler. Onları hala sever, bağlı olur. Evet, zaman zaman namazında huşu da gösterir ama diğer taraftan abes işlerden de kurtulamaz. Her türlü beyhude meşgale ve laubaliliği ağır bir pranga gibi yanında taşır. Resmen iki farklı yüzü olur; bir öyle bir böyle.

داعظاں کیں جلوه بر کھراپ نمبر سے کند ؛ چوں بخلوت سے روندن کا بدیر سے کند

Sonra İlahi teveccüh onun zayı olmasına razı olmayınca öyle birisinin kalbine yine heybetini ve azametini ve gücünü gösteren bir cilvesini indirir. Öyle bir cilve ki bir önceki aşamanın tecellisinden daha kuvvetli olur ve verdiği imansal güç de bir öncekinden üstün olur. Resmen bir alev gibi müminin kalbine düşüp abes ve beyhude meşgalelerden soğutur, onların sevgisini yakarak yok eder. Yüce Allah'ın bu yeni tecellisi abes ve beyhude işleri bıraktıracak kadar güce sahip olur ve gereksiz ve amaçsız serseriliklerin aşkını def edip yerine yeni sevgiler yerleştirir. Bu aşamada müminin kalbi beyhude ve zaman kaybettiren şeylere karşı tamamen soğur ve onlara karşı bir iğrenme ve nefret duygusu oluşur.

Abes ve beyhude işlerden soğuduktan sonra mümin hala üçüncü bir pis durumla karşı karşıyadır. Bu üçüncü pis haletini ikinci pis haletine göre daha çok sevmektedir. Nedir bu pislik? Bu tabii ve doğal olan mal ve para sevgisidir. Sebebi de şudur ki başka bir şey görmediği için

hayatının tüm rahatını mala bağlar. Ayrıca malı elde etmenin tek yolunun da ter dökerek çalışmak olduğunu bilir. Bu sebeple maldan vazgeçmek nefsi için çok ama çok ağır olur, acı bir ilaca benzer.

Sonra bir gün İlahi inayet ve lütuf onu bu zor durumdan kurtarmaya niyetlenince Allah'ın "Razık[6]" sıfatı hakkında özel bilgi ve ilim ona bahşedilir. Bir taraftan tevekkülün tohumu kalbinde ekilirken diğer yandan İlahi heybet de işini yapar ve Allah'ın cemalini ve celalini temsil eden her iki vasıf birlikte çalışarak müminin kalbini ele geçirirler. İşte mal sevgisi ancak o zaman gönülden kaçır ve yerine malı veren zatın aşkı yerleşir. İkinci seviyesine göre çok daha kuvvetli olan bir iman gücü bahşedilir. Sebebi de şudur ki bu aşamada mümin sadece abes ve beyhude meşgaleleri terk etmekle yetinmez; mutlu bir hayatın temeli olduğunu sandığı malından vazgeçer. Eğer tevekkül denilen o nimet bahşedilmeseydi ve eğer O hakiki rızık veren Zat'a doğru gözü döndürülmeseydi mal sevgisi ve eli sıklığının pis hastalığının geçmesi de mümkün olmazdı. İşte bu yüzden bu seviyede bahşedilen iman kuvveti abes ve beyhude meşgalelerden uzaklaştırmanın yanı sıra tek Razık'ın Allah olduğuna dair sıkı bir kanaat ve inanç da verir. Tevekkülün nurunu kalpte yerleştirir ve işte o zaman insan can ciğeri olan malını tam bir gönül rahatlığıyla ve hiç tereddüt yaşamaksızın ve yüzde yüz emin bir kalple Allah'ın yolunda harcar. Mal sevgisi ve eli sıklığının neticesinde oluşan umutsuzluğun doğurduğu zayıflık artık yeni bulduğu bir rızık veren Zat'a bağlanmış güçlü umutlar yüzünden yok edilir ve malı verenin sevgisi mal sevgisini silip yerini alır.

Bundan sonra nefsi-emmare'nin[7] pek sevdiği ve üçüncü haletinden de kötü olan dördüncü haleti vardır. Üçüncü seviyede sadece malın bilerek ve isteyerek bırakılması isteniyordu ama bu seviyede haram olan şehvetlerini terk etmek söz konusudur. Nefsani şehvetlerine göre malı terk etmenin insan nefsi için nispeten çok kolay olduğu aşıkardır. Bu sebeple bir önceki haletine göre bu halet son derece tehlikeli ve şiddetlidir. İnsanın fitratı mala göre şehvetlere çok daha bağlıdır. Hayatının temelini sağlayan malını bile şehvetleri uğruna bu sebeple düşünmeden harcar, heba eder. Bu haletin korkunç gücünü anlamak için sadece bu ayeti incelemek bile kafi gelecektir;

وَلَقَدْ هَمَمْتُ بِهِ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَن رَّا بُرْهَانَ رَبِّهِ

[8]

Yani bu o kadar karşı konulmaz bir güçtür ki def edilmesi ancak son derece güçlü bir delille mümkündür.

İşte bu dördüncü seviyede gereken imansal kuvvet üçüncü seviyesine göre çok daha fazladır ve Allah'ın (c.c.) azameti ve heybeti ve celali de bir önceki seviyesine göre çok daha etkilidir. Sadece bu da değil; bu seviyede durabilmek için kaybedilen yasağın lezzetine göre çok daha fazla haz veren bir ruhani lezzetin bahşedilmesi de şarttır. Nasıl ki eli sıkılık ve cimrilikten kurtulmak için Allah'ın Razık[9] sıfatını gözle görmemiz gerekiyorsa ve mal sevgisinin gitmesi ve tüm mali umutların sadece Allah'a bağlanması için cebimizin boş olmasına rağmen tevekkül sahibi olmamız şart ise; aynı şekilde pis nefsanî şehvetlerden ve yakıp yok eden bu ateşten kurtulabilmek için hem cismimizi hem ruhumuzu azaba sokan yok edici bir ateşin gerçekten de var olduğunu inanmamız şarttır. Böyle bir inancın yanı sıra bu cismanî lezzetlerini unutturan ve umursanmaz hale getiren latif ve ruhani bir hazzın bahşedilmesi de gereklidir. Haram lezzetlerin pençesinde olan kimse çok zehirli bir ejderhanın ağzındadır ve nasıl ki abes ve beyhude meşgaleleri bırakmaya nazaran malı bırakmak daha zorsa; aynı şekilde malı bırakmaya nazaran haram nefsanî arzularına esir düşmek tüm belalardan daha beterdir. Öyle bir bela ki def edilmesi Allah'ın çok özel bir merhametine muhtaçtır ve ne zaman ki Allah birisini bu beladan kurtarmak isterse kendi azametini ve heybetini ve gücünü öyle şiddetli, öyle vurucu bir şekilde gösterir ki tüm haram nefsanî arzuları ve şehvetleri paramparça olurlar. Hemen ardından da cemalinin bir göstergesi olarak kendi sevgisinin latif zevkini kulun kalbinde yerleştirir. Nasıl ki annesinin sütünü emen çocuk, bıraktırılnca sadece bir geceyi zor geçirir ve ondan sonra annesi göğsünü ağzının önüne koysa dahi hiç ama hiç ilgilenmez bile; hatta öyle içmekten nefret eder; aynı şekilde bu seviyedeki müminler de haram nefsanî şehvetlerinden nefret ederler çünkü nefsanî sütleri bıraktırılmış ve yerine ruhani bir gıda onlara bahşedilmiş olur.

Bundan sonra beşinci pis haleti vardır ki yan etkileri insanın nefsi tarafından pek sevilir. Bu seviyede artık son bir savaş kalmış olur ve Yüce Allah'ın (c.c.) meleklerinin böyle bir insanın tüm vücudunu fethedip her tarafını ele geçirip hükmetmesinin zamanı iyice yaklaşmış olur. Amaçları tüm nefsanî silsilelerini altüst edip nefsin yaşadığı şehri viraneye çevirmektir. Var olan hükümetin temsilcilerini rezil edip oradan kovmak ve önceki saltanatı berbat etmek hedefleridir. Doğrusu bir şeyi yok etmek istersek ve bir saltanatı ebediyen mahvetmek istersek tek yolu budur;

بِئْسَ الْمُلُوكُ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعْرَآةَ أَهْلِهَا آذِلَّةً وَكَذَّبُوا بِعِزَّةِ مَوْلَانَا

[10]

Hükümdarlar bir ülkeye girdikleri zaman orasını altüst ederler. Oranın eşrafını zillate uğratarlar. İşte hep böyle yapmışlardır.

Bu müminin son savaşıdır bu çabasıyla alakalı tüm feyizler ve lütuflar burada biter. Kesp ve

gayretle ilgili tüm terakkilerin sonuna varmış olur ve insan elinde olan ne varsa yapmış olur; kendi başına kat edebildiği yolun sonuna gelmiş olur. Bundan sonrası “halki-ahır” denilen salt bir bağıştır. Bu beşinci aşama dördüncü aşamaya göre daha zordur çünkü dördüncü seviyede haram nefsanî şehvetler terk ediliyordu ama bu seviyede nefsin kendisi terk ediliyor, Allah’ın emanetidir diye geri iade ediliyor. Tüm nefsin gücü Allah’ın işleri için vakfediliyor ve fırsat olmayınca bile insan hep iradesini ve nefsinin bu yönde hazır bulunduruyor; hatta her an nefsinin benliğinden arındırmak için çaba gösteriyor. Nefis var oldukça nefsanî arzuları da var olacaktır ve nefsanî arzuların var olması takvaya aykırıdır. Ayrıca insan nefsi bağımsız ve bencil olarak hareket ettiği müddetçe takvanın daracık patika yollarından geçmek zaten mümkün değildir; nitekim tam ve eksiksiz olarak Yaratan ve yaratılanın hak ve emanetlerini ödemek de olanak dışıdır. Gerçek şudur ki cimrilik ve mal sevgisi nasıl ki tevekkül edip rızık veren bir Allah’a güvenmeden terk edilemiyorlarsa ve nasıl ki nefsanî şehvetler Allah’ın heybetini ve celalini görmeden ve aynı anda nefsanî arzularına alternatif sunan ruhani haz ve lezzetler bahşedilmeden yok olmuyorsa aynı şekilde nefsi terk edip Allah’ın ve kulun tüm hak ve emanetlerini tam bir titizlikle ve resmen kendimizi öldürerek geri vermek İlahî aşkın şiddetli bir fırtınasına yakalanıp divaneye dönüşmeden mümkün değildir. Doğrusu bu sadece İlahî aşkla mest olmuş delilerin işidir; dünyanın akıllılarının değil.

آسماں بار امانت تو امانت کشید ؛ ترعهٔ خال بنام من دیوانہ زدند

Allah’ın kelamı bu deliliğe şu ayette işaret ediyor;

انا عرضنا الامانة على السموات والارض والجبال
فابدين ان يحملنها واشفقن منها وحملها الانسان انه كان ظلوماً جهولاً

[11]

Yani Biz emanetimizi Bize geri verilmek üzere tüm yeryüzünde ve göklerdeki mahlukatlara vermek istedik ama hiç birisi bu yükü kaldırmaya razı olmadı; hakkıyla geri veremeyeceğinden korktu. Ama insan onu sırtladı çünkü o zalim ve cahil idi.

Burada “zalim” ve “cahil” kelimeleri övmek için kullanılmışlardır, aşağılamak için değil. Anlamı

da şudur ki insanın fitratında çok özel bir sıfat vardır ve o da şudur ki Allah için kendi nefsine, sonuçlarına hiç aldırmadan deli gibi zulmedebilir. Nefsini resmen hiçe sayarak Allah'a yönelebilir. Bu sebeptendir ki kendi varlığını bile emanet olarak almayı kabul etti; ve her kabiliyetini ve her kuvvetini ve vücudu bile dahil olmak üzere her varlığını emanet olarak alıp emanet gibi geri vermeye razı oldu.

Bu mertebeye ilgili bahse konu surede Allah şöyle demiştir;

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رُغُونَ

[12]

Yani mümin odur ki emanetlerine ve verdiği sözlerine riayet eder. Böyleleri emanetini geri vermek ve sözünü yerine getirmek konusunda ellerinden ne geliyorsa yaparlar, tüm titizlikleriyle çalışırlar ve dikkatlilik ve itinanın herhangi bir yönünü atlamazlar. İnsanın nefsi, tüm kabiliyetleri ve kuvvetleri, gözünün görme kabiliyeti ve kulağın duyma kabiliyeti ve dilin konuşma kabiliyeti ve diğer tüm kuvvetlerin her birisi Allah'ın bir emanetidir ve verdiği gibi her an geri isteme hakkına da sahiptir. Dolayısıyla bunlara riayet etmenin anlamı bütün bu kabiliyetlerini ve kuvvetlerini Allah'ın işlerinde kullanmak ve en iyi şekilde kullanmak ve fazlası mümkün olmayan bir titizlikle kullanmaktır. Sanki hiçbir kabiliyeti onun değil Allah'ındır ve onun iradesiyle değil Allah'ın iradesiyle ve istediği şekilde çalışır. Her bir uzvu Allah'ın iradesiyle harekete geçer veya durur ve insan Allah'ın elinde bir ceset gibi olur. Her tür benlikten arınır ve tüm tasarrufu ve bütün yularlarını Allah'ın eline verir; ta ki O'nun gözüyle görür, O'nun kulağıyla duyar ve O'nun diliyle konuşur. O'nun izniyle harekete geçer ve O'nun izniyle sakinleşir. Bu aşamada mikroskopla bile görünmeyen nefsanî pislikler ve katışıklıklar temizlenir ve salt ruh kalır. Allah tüm vücudunu kapsar ve gözetir ve korur ve insan kendi vücudunun üzerinde olan hükümetini bile kaybeder. Tüm hükümet Allah'a teslim edilir ve nefsin her tür coşması yok olur. Uluhiyetin iradesi vücudunda tecelli eder; ilk hükümet düşürülür ve yerine yeni hükümet taht kurar. Nefsaniyetin evi viraneye dönüşür ve yerine Yüce Allah'ın hükümetinin çadırları kurulur. Daha önce nefsin pislikleriyle dolu suyuyla sulanan tüm ağaçlar Allah'ın heybeti ve celali tarafından yerlerinden çıkartılıp İlahî rızasını temsil eden tertemiz topraklarında yeniden ekilir. Tüm arzular ve iradeler ve istekler Allah'ın istekleriyle bir olur ve nefsi emmare'nin tüm binaları yerle bir edilir. Yerine insanın kalbinde O Yüce ve Yegâne zatın (c.c.) oturabileceği ve inebileceği ve abâd olabileceği pak ve tertemiz saray inşa edilir. İşte bütün bu aşamalardan sonra ancak "tüm emanetler geri verildi, iade edildi" denilebilir ve

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمْتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رُغُونَ

ayeti de ancak böyle birisi için geçerlidir. Çok ermiş bir aşama olmasına rağmen aslında bu seviyede sadece ruhani vücudun kalıbı hazırlanmış olur ve bundan sonra zati İlahî sevgi ve aşkın ruhu Ruhul-Kudüs ile birlikte bu kalıba bahşedilir ve onu yeniden canlandırır; yeni bir hayat verir; yeni kuvvetler bahşeder. Bu aşamada her ne kadar bu yeni ruh verilmiş olsa dahi tam anlamıyla müminin içinde abat olmuş ve iyice yerleşmiş ve ayrılmaz bir parçası haline

gelmiş sayılmaz. Sadece bir alaka kurar ve mümin de bu alakanın verdiği faydadan faydalanır.

Bundan sonra altıncı merteye vardır ve bu mertebeye müminin Allah'a karşı hissettiği aşk nihai noktasına vararak Allah'ın da zati aşkını çeker. İşte O zaman Allah'ın zati sevgisini temsil eden ruh müminin içine sirayet ederek ve dört bir yanından kuşatarak yeni ve fevkalade bir kuvvet verir. Bu yeni imansal kuvveti aynen ölü bir bedeni canlandıran bir ruh gibi olur ve ruhun işlerini ve görevlerini yerine getirir. Tüm kabiliyetler ve kuvvetler ondan nur alırlar ve Ruhul-Kudüs böyle bir mümini hiç bırakmaz. Sıradan insanların takatlerini aşan işler ve ulumlar böyle müminlere bahşedilirler ve böyle birisi imansal gelişiminin tüm aşamalarını kat edip Allah'a has olan kemallerini yansıttığı için O'nun katında "Allah'ın Halifesi" lakabına layık görülür. Nasıl ki birisi aynanın önünde durunca tüm detayları aynada görünür ise aynı şekilde nefsinin terk eden ve bunu insan için mümkün olan en son seviyesine götüren kimse de kendisini yok ettiği için bir aynaya dönüşür. İşte o zaman zat-ı İlahi'nin tüm hatları ve ahlakları onda gözükmürler. Nasıl ki bir ayna önünde duran varlığın yüzünü yansıtarak yüzünün halifesi oluyorsa aynı şekilde bir mümin de tüm yüce ahlakları ve İlahi sıfatları kendisinde barındırıp Hilafet seviyesini elde eder. Sadece bir yansıma olduğunu unutmazsak İlahi suratının mazharı olur ve Allah nasıl gaybın perdelerinin arkasında ve algılama ötesi bir varlık ise böyle mümin de zatında algılama ötesi ve gaybın perdelerinin arkasında duran bir varlık haline gelir. Doğrusu dünya onu anlayamaz çünkü yürüye yürüye dünyadan çok uzağa gitmiş olur. Çok ilginçtir ki O değişmeyen ve Diri ve her şeyin hayat direği olan zat müminin bu pak değişikliğini görünce yepyeni bir Allah olarak önüne çıkar. Bu, o anda Allah onun için değişir anlamına gelmez. Hayır hayır; O ezelden beri hiç değişmeyen bir varlıktır. Bu yenilik sadece kamil mümini kucaklamak için bir kudret göstergesi olur ve insanın anlama gücünü aşan bir şekilde mümin değişince Allah da değişir. Ama öyle bir değişir ki değişmesine rağmen değişimin lekesine maruz kalmaz. Nasıl ki "mümin Allah'a doğru yürüyünce Allah da ona koşar" diyorsak; halbuki Allah'ın nasıl değişimden münezzehe olduğunu biliyorsak hareketlerden de pak olduğunu biliriz; aynı şekilde değişimle ilgili tüm kelimeleri istiare olarak kullanmak zorunda kalırız çünkü tecrübemiz bize gösteriyor ki mümin kendisini helak edip yepyeni bir varlık haline gelince Allah da onun için değişiyor ve kimseye göstermediği ilgiyi ona gösteriyor ve kimseye yapmadığı muameleyi ona yapıyor. Saltanatında kimseye gezdirmeyeceği mekanları gezdiriyor ve kimseyle paylaşmadığını onunla paylaşıyor. Başka hiç kimse için yapmadığını sırf onun için yapıyor. O kadar yardım ediyor ve o kadar medetine koşuyor ki herkesi hayret içinde bırakıyor. Harikulade işler yapıyor ve mucizeler yağıdırıyor ve her açıdan sevdiği kulunu galip kılıyor. Onun zatına dünyanın her zerresini çekebilen bir çekicilik bahşediyor. Öyle bir çekicilik ki ancak ezeli şüpheciler dışında herkes koşu koşu geliyor.

Bütün bunlar gösteriyor ki müminin pak değişiminden sonra Allah da değişik bir yüzle tecelli ediyor ve bu gösteriyor ki aslında insanı sadece kendisi için yaratmıştı. İnsan Allah'a doğru yüzünü çevirdiği günden, hatta o saatten, hatta o andan itibaren Allah da onunla ilgilenmeye başlıyor. Onun arkadaşı, onun yardımcısı, onun vekili ve onu fatih kılan birisi oluyor. Tüm dünya bir tarafta olup kamil mümin diğer tarafta olsa dahi nihai başarı mümine ait oluyor çünkü O Allah'ın aşkı sadık ve sözü sözdür. Gerçekten kendisini helak edip Ona teslim eden kimsenin

hiç ama hiç zayi olmasına razı olmaz. Böyle birisi ateşe atılırsa bile gül bahçesinden çıkar, girdaba itilirse dahi gülistanlıktan çıkıverir. Düşmanı onu öldürmek için binbir plan yapar ve her hileye başvurur ama Allah her tür hilelerini paramparça eder çünkü O her adımında kulunun yanında olur. Bu yüzdendir ki eninde sonunda böyle birisini zilletle öldürmek isteyenlerin kendileri zilleti tadarlar ve muratlarına eremezler. Oysaki tüm gücü ve iradesi ve takatiyle kendisini Allah'a teslim eden kimse hiçbir zaman muradına ermeden ölmez. Gerekirse ömrü uzatılır ama muhakkak muradına erdirilir. Tüm bereketler ihlase bağlıdır ve tüm ihlas Allah'ın rızasını aramaktadır ve Allah'ın rızasını arayanın yolu kendi rızasından vazgeçmekten geçer. İşte hemen ardından esas hayat gelen ölüm budur. Doğrusu asıl mübarek kimse bu yeni hayattan pay alan kimsedir.

Bilinsin ki Müminun suresinin bu ayetleri hakkında yazmak istediklerimizi yazmış bulunuyoruz ve surenin başında müminin altı adet ruhani mertebelerinden bahsedildiğini iyice açıklayarak göstermiş bulunuyoruz. Altıncı mertebe "Halk-i-Ahır[13]" mertebesidir. Yine bu altı mertebelerin cismani dünyası için de geçerli oldukları ardından beyan edilmiştir. Bu ilmi bir mucizedir ve Kurandan başka hiçbir kitapta anlatılmamıştır. Bu ayetlerin son parçası olan

اللَّهُ أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

[14]ayeti de bu ilmi mucizenin bir parçasıdır çünkü çok yerli yerinde kullanılmıştır. Bir insan için beyanında bu denli bir mükemmelliği elde edip arkasından bu kadar yerli yerinde böyle bir şeyi söylemesi mümkün değildir. Birisi kalkıp "ruhani ve cismani gelişim arasındaki paralelliği gösteren bu ayetlere neden mucize diyoruz" derse mucizenin beşeri takatlerini aşan bir şey olduğunu hatırlatırız. Ne geçmişte yapıldığını ne de gelecekte yapılması mümkün görünen bir şey olduğunu hatırlatırız. Bizde bu ayetlerle ilgili bunu iddia ediyoruz zaten. Diyoruz ki insanın yaratılışının bu kadar ince gerçeklerini ve paralelliklerini anlatan ve Kuranı Kerimde beyan edilen bu derin felsefeyi Kurandan başka hiçbir kitap hiçbir zaman beyan etmemiştir. Günümüzde bile Kurandan habersiz olup da benzer felsefeyi sunan birisine rastlamamışız. Üstüne üstlük Kuran böyle incilerle dolu olduğunu kendisi iddia ediyor ve fesahat ve belagatinin birer mucize olduğunu kendisi öne sürüyor. Dolayısıyla bunların eşi benzeri olmayan bir kelamın bir parçası olup kendilerinin de eşi benzeri olmayan birer mucize oldukları aşikârdır. Hele tüm meydan okumalarımıza rağmen rakibinin bir türlü çıkmaması bu iddiayı daha da kuvvetlendirmektedir.

--BİTTİ--

Hz. Mirza Gulam Ahmed Kadiyani

Berahini Ahmediye adlı eserinden

[1] Dünyevi anlamda okula gidip okumamış birisi.

[2] Burada kastedilen zaman zaman fakirlere biraz para vermek değildir. Resmen zorlayan ve dokunan miktardan vazgeçmek demektir. *

[3]Müminun suresi 9. ayeti

[4] Nefsin bir emanet olduğu gibi mal da emanettir. Sadece zekat veren kimse malın sahibinin

kendisi olduğunu düşünür. Oysaki tüm malını Allah'ın emaneti gözüyle bakan kimse hangi durumda olsa olsun tüm malını geri vermeye her zaman hazır olur, tüm vaktini iade etmeye amade olur; ister maddi durumu itibariyle zekat onun vacip olmasa bile.

[5] Müminun suresi 10. ayet

[6] Rızık veren.*

[7] Kötülüğe çağırان nefis*

[8] Yusuf suresi 35. ayeti

[9] Rızık veren*

[10] Naml suresi 35. ayeti

[11] Ahzab suresi 73. ayeti

[12] (Müminun suresi 9. ayeti

[13] Bambaşka bir yaratılış *

[14] Doğrusu en güzel yaratıcısı olan Allah ne Yücedir.